

ството. Наложената със сила демокрация винаги ще си остане лъжлива демокрация, само фасада.

Общественото мнение следи с ужас случващото се в Гърция

Докато полето за действие на избраниците управници на страната, включително на министър-председателя Хашим Тачи, никога не е било толкова ограничено заради изключително силното влияние на европейските „закрилници“ на Косово и още повече на американците, този начин на говорене намира все по-силен отзвук в обществото. Провалът на партията „Група е Ре“ (Нов полъх) на изборите през декември 2010 г. е показателен за тези промени. Тази партия възнамеряваше да *обнови политическата класа* и преди всичко да защити *европейските норми и ценности* в Косово. Съставена от блестящи млади кадри, много от които произлизащи от косовската диаспора или образовани в чужбина, „Група е Ре“ разполагаше с откритата и твърда подкрепа на западните посолства. Но заради слабия си резултат дори не влезе в Парламента.

През юли 1999 г., няколко седмици след края на войната в Косово, Робин Кук, по онова време министър на външните работи на Великобритания, определи бъдещата главна цел пред региона: *да се дебалканизират Балканите*. Идеологическият заден план на този възглед не оставя място за съмнение. Трябва да се изкорени „дивотията“

в региона и злощастната му склонност към насилие, за да може да приеме добродетелите на „европейската цивилизация“, тоест западните политически ценности (7). Този възглед беше възприет и от балканските ръководители, или поне от прозападно настроените. В лекцията си във Висшия институт по национална отбрана в Париж през април 2011 г. сръбският президент Тадич се присъедини към целта Балканите да бъдат дебалканизирани (8).

Макар че културите и политическите практики на страните в региона трябваше да се сблизят с официално проповядваните от Съюза, провалът на „европеизацията“ на Балканите е очевиден. Именно в двете държави, в които „международната общност“, и особено ЕС, поеха най-много отговорности – Босна и Херцеговина и Косово, повсеместната корупция и лошото управление са най-фрапантни (9).

Дори в Косово общественото мнение вече не проявява същата европейска пламенност, като преди няколко години, а организациите на „гражданското общество“ са все по-разединени. Мащабно финансирани от европейските фондове и програми, като всички държави в региона, тези организации са в най-добра позиция да критикуват разминаването между изказванията и действията на европейските мисии.

След срещата на върха в Солун през юни 2003 г. всички държави от Западните

Балкани се оказаха „призвани“ един ден да се присъединят към ЕС, въпреки че слабо следват ежегодно актуализирания от Европейската комисия „пътен лист“, чрез който се оценява напредъкът им по критериите от Копенхаген. Тези критерии, определени на Срещата на върха в датската столица през 1993 г., предполагат преди всичко създаване на *стабилни институции, гарантиращи правовата държава, демокрацията, човешките права, зачитането и защитата на малцинствата, както и установяване на жизнеспособна пазарна икономика*.

Връщане към състоянието на „подчинена периферия“?

В разтърсваната от кризата Европа гражданите на Западните Балкани могат само да се питат дали тези критерии наистина са уместни и дали „европейските ценности“ са действителни. След като дълго бе гледало на евроинтеграцията като на присъединяване към „Клуб на богатите“ и гаранция за икономическа стабилност, сега общественото мнение с ужас следи събитията в Гърция. Скептицизмът непрекъснато нараства и откакто през 2007 г. в ЕС бяха приети България и Румъния, продължаващи да страдат от силна корупция, както и поради това, че Съюзът изглежда неспособен да се справи с националистическите отклонения в Унгария (10).

Общественото мнение в тези държави се променя все повече. В Сърбия според проведените анкети по-малко от половината граждани подкрепят перспективата за интеграция и този процент непрестанно намалява. Политическите елити обаче си остават предимно еврофили.

Това положение обаче пречи да започнат истински разисквания. *Според европейската логика вече не е възможно да се обсъжда в какво общество искаме да живеем, както икономическите и социалните модели, които желаем. Единственият въпрос, който остава отворен, е дали управляващите са добри ученици, които правилно прилагат начертанията от Брюксел*

решения и модели, се възмущава Заими. Не само че вече не може да има друг проект, но и самите политически дискусии губят смисъл. Те се свеждат до технически разисквания за най-добрия начин да се приложат прословутите критерии на ЕС, които не могат да бъдат оспорвани.

Младият хърватски икономист Мислав Зитко подчертава, че така, както се очертава Европа, балканските държави могат да бъдат единствено в положението на *подчинена периферия, като онова, което имаха в Османската империя или по времето на комунизма*, уточнява Заими.

Колебливото „да“, което на 22 януари 2012 г. хърватите казаха за приемането на държавата им в Съюза, беше срещнато с облекчение от европейските ръководители, както и от управниците на останалите държави в региона, които се страхуваха от възможно „не“. Все пак обещаването от години присъединяване на Хърватия ще отбележи края на определен цикъл, без да може да се заложи нов подем на процеса на разширяване. На „умората от разширяването“, за която често се говори в една Европа в криза, съответства дълбокото отрезвяване на държавите кандидати и на потенциалните кандидати. Би трябвало да се преосмисли самата същност на европейския проект.

ЖАН-АРНО ДЕРАН

(7) Вж. Maria Todorova, *Imaginaire des Balkans* (Балкани и балканизъм), Editions de l'EHES, Париж, 2010.

(8) Dominique Thierry, „Boris Tadić plaide à Paris pour la „dé balkanisation des Balkans“ (Борис Тадич защитава „геобалканизацията на Балканите“ в Париж), *Le Courrier des Balkans*, 7 април 2011.

(9) Bedrudin Brijavac, „Europeanisation process of Bosnia and Herzegovina: Responsibility of the European Union?“ (Процесът на европеизация на Босна и Херцеговина – отговорността на Европейския съюз?), *Balkanologie*, vol. XIII, № 1-2, Париж, декември 2011, <http://balkanologie.revues.org>

(10) Вж. G. M. Tamas, „Hongrie, laboratoire d'une nouvelle droite“ (Унгария, лаборатория на новата десница), *Le Monde diplomatique*, февруари 2012.

LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Марта Иванова

Валя КАЙМАКИ*

Гърция: икономическата криза предизвиква политическо земетресение

ТОВА, което се случи в Атина през нощта на 12 февруари т. г., е своего рода земетресение, което разтърси града и страната на три различни нива: политическо, социално и културно.

Най-важното от тях е политическото. След периода на диктаторско управление политическият живот в Гърция протичаше при надмощието на две партии – лявоцентристката ПАСОК (Общогръцко социалистическо движение) и дясноцентристката „Нова демокрация“. В продължение на много години бяхме свидетели на ротации, при които всяка една от тях управляваше с удобно мнозинство и с възможно най-голяма свобода. Пълното подчинение на партийните решения никога не се оспорваше, в редките подобни случаи разбунтувалят се депутат беше изключван.

В този смисъл фактът, че през нощта на 12 февруари над четиридесет законодатели решиха да се противопоставят на

указанията на партията си и да не гласуват за второ споразумение с „Тройката“ (Меморандум II), като знаеха, че незабавно ще бъдат изключени и няма да влязат отново в партийната листа за следващите избори, беше революционен акт. Тази постъпка бележи ново начало за гръцкия парламент, в който нито една партия няма да има мнозинство нито сега, нито след бъдещите избори. Това означава коалиционни правителства.

Защо депутатите постъпиха така? Защото във всички случаи са губещи. Ако бяха подкрепили меморандума, в следващи избори нямаше да получат подкрепа от избирателите си, при гласуване против щяха да бъдат изхвърлени от партията си.

Така се оказва, че сега в гръцкия парламент има трета политическа сила, която не е още съставена, няма име и със сигурност не е хомогенна. Но нещата са много по-сложни. Традиционните различия между левия и десния център

бяха загърбени и се появи ново разделение – за меморандума и против него. А в дълбочина и още едно разделение – „за“ и „против“ Европа.

Още е твърде рано да се каже дали това ново политическо позициониране ще доведе до създаване на нова партия. Единственото почти сигурно е, че двете големи партии ще се раздробят и в резултат ще възникнат нови партии. Това със сигурност ще се случи с ПАСОК и не толкова сигурно с „Нова демокрация“.

В същото време в „радикалната левица“ (израз, който не отразява точно положението, а само обозначава левицата, която не принадлежи към социалистическото семейство) също настъпват големи промени. В течение на много години „радикалната левица“ се стремеше да наруши хегемонията на могъщата дупартийна система, господствала в политическия живот в периода след диктатурата, и се надяваше

чрез собственото си укрепване да промени социалната и институционната рамка в полза на трудовите хора, на демокрацията, свободата и социалната справедливост.

Някой може да си помисли, че е дошло времето на левицата, но... не е така. Нейната разпокъсаност ѝ пречи да се развие като самостоятелна сила, способна да предложи алтернативно политическо решение. За това главно може да се вини Комунистическата партия, която продължава да се ръководи от намерения и цели, актуални към началото на миналия век. Освен това тя арогантно претендира, че единствена сред радикалните леви стои на верни позиции, и че отговор на всички въпроси е предстояща революция, която ще изведе народа на власт.

Неин традиционен последовател е СИРИЗА – коалиция от малки партии (с различия в мненията и практиките си) под шапката на Коалицията

на левите сили и прогреса – разклонение на европейски ориентираната Комунистическата партия-вътрешна, която е антисталинистски отломък от Гръцката комунистическа партия. Освен СИРИЗА други три извънпарламентарни партии имат трайно присъствие в политическия живот на центъра и ще се стремят да влязат в парламента на идните избори.

Не трябва да се забравя и екологичното движение, което под различни форми през последните 15 години успява да влезе в парламента или да спечели място в Европарламента. Днес то изглежда още по-стабилно, прилича повече на партия и със сигурност гласът му се чува.

Така в рамките на радикалната левица се оформя комбинацията 1+1+3, но с това вариантите не свършват. Съвсем неотдавна като фрагмент на СИРИЗА на сцената се появи Демократичната левица, представляваща се за алтернатива на ПАСОК, при това – според проучвания на общественото мнение – изпреварваща по популярност традиционната лява партия.

(На стр. 8)

*Журналистка, директор на гръцкото издание на *Le Monde diplomatique*. Статията е по поръчка на българското издание.

(От стр. 7)

Важно е да се отбележи, че въпреки многоликата криза, която измъчва страната, и предизвиканата от нея политическа и социална мобилизация, не се стигна до създаването на широко обединение, което да се представи като алтернативна сила с претенция за властта. На този етап левите формации полагат главно усилия да се обединят с отломките от ПАСОК. В сегашния много критичен за страната и за народа на Гърция момент разпокъсаността на левите формации работи против стратегическата перспектива за създаване на единен и надежден съюз от политически и социални сили. Възникването на много и разнородни формации, противопоставящи се на меморандума, благоприятства създаването на здрава и справедлива коалиция, която опирайки се на демократичния процес, на прозрачност и на ясни стратегически и тактически цели, би могла да решава икономически, социални, екологически и институционни въпроси.

И така, какво ще се случи на следващите избори? Не се очертава стабилно мнозинство за нито една формация, отминава времето и на големите партии. Според проучванията на общественото мнение се очертава леко, но важно надмощие за „Нова демокрация“. За нея прогнозите сочат 20-25% от гласовете (при 33,48% от гласовете през 2009 г.). ПАСОК се срива до 10% (от 43,92%), СИРИЗА (Коалицията на радикалната левица) се очаква да спечели до 8% (при 4,6% преди), Комунистическата партия – около 9%, и Демократичната левица – 10%. За десните екстремисти от ЛАОС (Народен православен сбор) се очертават около 5% (от 5,63%), за екологите – 2,53%. Отцепилата се от „Нова демокрация“ Демократичната коалиция също се надява да си купи билет за парламента с прогнозните 3% от гласовете на избирателите, нужни за преодоляване на изборната бариера. Не е ясно какъв процент избиратели ще дадат гласа си за партията с фашистка ориентация „Chrysi Avgi“ (Златна зора), бързо печелеща привърженици в едно общество, което губи политическите и социалните си ориентири.

Какво ще стане на другия ден след изборите? Би трябвало да бъде съставена коалиция, нещо, към което политическата култура на страната никога не се е отнасяла благосклонно. Във връзка с това Христофорос Вернардакис, доцент по политически науки, отбелязва, че Гърция е навлязла в период на дълга политическа криза и през идните години няма да настъпи изясняване на нейната политическа сцена. Сега не бихме могли да кажем колко избори ще се произведат до прояснението, но предстоящите (вероятно след април) ще имат преходен характер.

Гърция: икономическата криза предизвиква политическо заетресение

ГЪРЦИЯ: ИДВАТ ПОМОЩТЕ ОТ ЕС

Така стигаме до второто – социално-икономическото ниво. Гърците разбраха, че европейската и международната игра (с участието на МВФ) свърши, че трябва сами да се борят за своя път, да се стремят не само да бъде спасена държавата им, но и тя да се развива, което е единственото жизнеспособно решение за бъдещето. Те ще настояват за истински преговори, водени не само от някой далечен еврокомисар, но и от техните представители в парламента. От новия парламент ще очакват да отстоява интересите им. Хората са загрижени, че идните години ще бъдат много тежки. Безработицата се настанява в домовете им, орязани са не само трудовите им възнаграждения, но и правата им на трудещи се. Поради това ще настояват да има надежда за децата им.

Това, което става в Гърция, е от значение за Европа и за социалните измерения в нея. Постигания като социално осигуряване, обществена система на здравеопазване, образование, обществен транспорт, природна и градска околна среда бяха извоювани след Втората световна война с много борби и саможертви. Сега те са унищожени и обществото е на ръба на пропадта.

Изборът, пред който сме изправени, е лишения или банкрут? Но такава дилема няма, защото това е сбор на отрицания. Постоянно отпращаната към Гърция заплаха, че може да бъде изгонена от еврозоната, е неморална и икономически губелна, защото задълбочава и без това голямата рецесия, като превръща Европа в средище на несигурност и икономическа нестабилност.

Самата Европа създава условията Гърция да не може да посрещне задълженията по дълга си. С намерението да помогне на малката и свръхзадлъжняла страна (260 милиарда евро през 2010 г.) тя отпусна 340 милиарда, но днес все още остават за плащане други 345 милиарда евро. Ако Меркел и Строс-Кан бяха подарили на Гърция тези 260 милиарда евро през 2010 г., те щяха да си спестят 40 милиарда и дългът на Гърция щеше да бъде нула! И най-вече

пазарите нямаше да атакуват други европейски страни като Португалия и Италия.

С всеки изминал ден става все по-очевидно, че да се отговаря по този начин на политическата криза, чиято кулминация е Меморандум II, не е спасителен път, не е и премахване на хроничното заболяване на гръцката политическа и икономическа система, а разрушително движение, основано на социална несправедливост. Кризата не засяга онези, които се облагодетелстваха в течение на десетилетия за сметка на държавата и обществото, тя удря най-уязвимите социални групи. Изправени сме пред безпрецедентно усилие за преразпределение на блага и власт, което подкопава европейския социален модел и създава крайно икономическо и социално неравенство. В същото време се съживява национализмът и се засилват расизмът и ксенофобията.

Медиите изиграха важна роля обществото да бъде доведено до ръба на отчаянието. Нека се върнем към опожаряването на Атина през нощта на 12 февруари. Медиите отделиха много място на шетите, нанесени на сградите и магазините. Обсъждаха и действията на полицията – какво направи или не направи, за да предотврати вандализма. Но не споменаха нищо за корените и причините за насилието, на което станахме свидетели през онази нощ. Медиите отминаха без внимание главния конфликт между поддръжниците на новия договор и новата социална и политическа активност, която, както изглежда, сега е доминираща. Тя показва, че хората разбират до каква задънена улица ги води меморандумът и не желаят да търпят нови шантaжи. През първите две години, откакто се прилага меморандумът, медиите са загубили около 4100 работни места. През 2012 г. тази загуба се очертава да бъде същата.

Опожаряването на Атина е илюстрация на положението в разтърсеното като със земен трус трето ниво – нивото на културата. Атина много изстрада. На градения като бижу през XIX век град често са били нанасяни рани главно

от алчни предприемачи, които построиха чудовищни здания и разрушиха повечето красиви сгради в центъра. Как така през онази нощ бяха подпалени тъкмо най-хубавите от тях? В очите на хората има сълзи. В централната градска част цари объркване и хаос. Кой извърши това? Анархистите с техните коктейли „Молотов“ ли? От градската полиция ли беше режисирано това? Защо да бъде тя? Може би, за да се отклони вниманието от стотиците хиляди мирни демонстранти и да се попречи реакциите на хората да приемат застрашителни размери. Къде е истината? Никой няма отговор на този въпрос, но истината вероятно е някъде по средата. Със сигурност може да се каже, че отговорността на полицията е голяма. Дори 500 души да са били готови да подпалят Атина, полицията трябваше да им попречи. Чухме да се говори, че пожарните не са могли да минат. Всички демонстранти свидетелстват едно и също – пожарни в района на инцидентите изобщо не е имало. Много преди анархистите да наченат градската си война полицията са преследвали мирни демонстранти, някои от които възрастни.

Друг фрагмент от новинарските хроники, който се превърна в световна новина (макар че за пълното ѝ обяснение трябва да се анализират различни гледни точки), е ограбването на археологическия музей на древна Олимпия. Страна, която не може да защити културата и цивилизацията си, е изгубена. След като тази огромна държавна машина със своите стотици хиляди служители не може да защити собственото си минало, как ще може да гради бъдещето си?

Същото се отнася за Европа, която отказа да протегне ръка за помощ на „мързеливите“ потомци на нейните прадеди. И сега, както обяснява професорът по икономика Янис Варуфакис, се води война между Франкфурт и Берлин. От една страна, финансовият сектор, т. е. Франкфурт, почти единодушно реши, че Гърция ще бъде в състояние нормално да погаси свои дългове през идните два месеца („дано“) до края на френските президентски

избори. После Гърция и Португалия ще бъдат „осакатени“ и „изгорени“, за да се предотврати разпространяването на гангрена в останалата част на еврозоната. От другата страна, в канцеларството в Берлин цари какафония. Едни се съгласяват с Франкфурт, а други настояват, че единственото решение е Германия да се оттегли от еврото (и главно да се откъсне от монетарната обвързаност с Франция), а трети настояват еврозоната да бъде запазена и заплашените от банкрут страни да получат съществена подкрепа. Като истинска консерваторка Ангело Меркел се стреми да удържи статуквото. Това е продължение на сегашното безсмислие, в което държави като Гърция получават стотици милиарди, за да увеличават дълга си... и да намаляват националния си доход.

Възможно ли е Гърция да излезе от този порочен кръг? Отговор на този въпрос може да бъде даден с друг въпрос – може ли Европа да има друго политическо и икономическо поведение? Може ли Европа да има друго виждане?

Без съмнение бяха нужни сериозни реформи, за да може Гърция да влезе в еврозоната. Страната имаше и продължава да има много ненадеждна данъчна система и редица други институционни недостатъци. Според класацията по корупция на асоциацията „Прозрачност без граници“ Гърция е на 80-то място в света и е извършила само тридесет и една от 75-те данъчни проверки на хората с големи доходи, които се ангажира да направи през 2011 г.

Ролята на Европа се състоеше в това да наблюдава как Гърция се движи по пътя на реформите и как усвоява модерните начини на развитие (слънчева енергия, туризъм и т. н.). От гледна точка на пазара това е единственият път страната да изплаща успешно дълга си.

БЪЛГАРСКА РЕДАКЦИЯ
Превод Методи Кръстев

Вестник
„МОНД дипломатик“

Директор
проф. д.ф.н. Венко КЪНЕВ

Отговорен редактор
Юрий БОРИСОВ

Редактори
Дора Чичкова
Павлина Колева

„Монд дипломатик“ започва да излиза на български език през ноември 2004 г. под името „Свят и дипломатия“. От ноември 2005 г. българското издание носи сегашното си име. От началото на 2010 г. „Монд дипломатик“ излиза всеки първи и трети четвъртък на месеца като приложение на в. „Дума“.

Тиражът на Монд дипломатик с неговите 41 печатни международни издания надминава 2,4 милиона екземпляра. Към тях трябва да се добавят и 43 издания в интернет.

За контакт с българската редакция:

София – 1784

бул. „Цариградско шосе“ 113 А

Вестник „Дума“

(Монд дипломатик – българско издание)

тел. +359 2 8773447

e-mail: lmdbg@press.bg

bg.mondediplo@gmail.com

www.bg.mondediplo.com

Очаквайте следващия брой
на 16 февруари 2012 г.